37 035 X Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2026 (wijziging samenhangende met de Miljoenennota)

Nr. 3 VERSLAG HOUDENDE EEN LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN
Vastgesteld 27 oktober 2026

De vaste commissie voor Defensie, belast met het voorbereidend onderzoek van dit voorstel van wet, heeft de eer verslag uit te brengen in de vorm van een lijst van vragen met de daarop gegeven antwoorden.

De vragen zijn op 21 september 2026 voorgelegd aan de minister van Defensie. Bij brief van 28 september 2026 zijn ze door de minister van Defensie beantwoord.

Met de vaststelling van het verslag acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Huidekooper

Adjunct-griffier van de commissie,
Manten

1. **Waarom dalen ook bij het Defensie Ondersteuningscommando en het kerndepartement de budgetten voor eigen personeel, terwijl Defensie een groeiopgave heeft?**

   Defensie groeit snel door. Helaas zijn een aantal functies moeilijker te vervullen in de huidige arbeidsmarkt. Daarom moet Defensie er soms voor kiezen om personeel in te huren om taken die vallen binnen deze vacatures tijdelijk te vervullen. Er wordt dan budget van eigen personeel aangewend om personeel in te huren, wat leidt tot een verlaging van het eigen personeelsbudget en een verhoging van het inhuurbudget. Dit geldt voor zowel Defensie Ondersteuningscommando als het Kerndepartement.

2. **Kan transparant worden gemaakt welke verschuivingen zich hebben voorgedaan op het artikel Nog onverdeeld? Kan bijvoorbeeld nader worden toegelicht wat precies bedoeld wordt met het 'herverdelen van tekorten en overschotten op artikel 12'?**

   Er heeft één technische correctieboeking binnen artikel 12 plaatsgevonden. Met de 1ste suppletoire begroting is er € 46,7 miljoen euro onverdeelde middelen tijdelijk overgeboekt van het artikelonderdeel Prijs naar Loon voor o.a. arbeidsvoorwaarden. In de suppletoire begroting september is er vervolgens een tegenboeking verwerkt zodat er voldoende budget op artikel 12 Prijs resteert voor onder andere prijsstijgingen.

3. **Wordt op het artikel Nog onverdeeld, naast loon- en prijsbijstelling, ook budget voor nieuw beleid verdeeld, zoals de toekenning aan de Koninklijke Marine, Koninklijke Luchtmacht en Koninklijke Marechaussee ter verbetering van de gereedstelling om meer toegerust te zijn op Hoofdtaak 1?**

   Op artikel 12 staan, naast nog te verdelen middelen voor loon- en prijsbijstelling, ook budgetten gereserveerd voor een aantal maatregelen, zoals vermeld in de Defensienota('s). Dit betreft ook middelen voor de Defensieonderdelen ter verbetering van de gereedstelling.

4. **Is het voorstelbaar dat het artikel Nog onverdeeld, naast loon- en prijsbijstelling, ook wordt aangesproken voor uitgaven aan bredere veiligheidsdoeleinden die toegerekend kunnen worden aan de 1,5%-NAVO-norm?**

   De middelen op het artikel Nog onverdeeld zijn geen vrije middelen. Hieraan is al een beleidsmatige bestemming verbonden, bijvoorbeeld voor maatregelen uit de Defensienota 2026. Deze middelen maken onderdeel uit van de Defensiebegroting en zijn daarmee bestemd voor Defensie-uitgaven voor de realisatie van NAVO-capaciteitsdoelstellingen en nationale taken. Zoals eerder aan uw Kamer gemeld, is hiervoor 3,5%

van het bbp nodig en ook dan blijft het maken van keuzes noodzakelijk.[1] Het aanspreken van Defensie-middelen voor uitgaven die vallen onder de 1,5%-norm zou ten koste gaan van het realiseren van de Defensie-doelstellingen. Daarom is het niet mogelijk om middelen die nodig zijn voor het realiseren van de Defensiebegroting in te zetten voor uitgaven die zijn toe te rekenen aan de 1,5%-norm.

5. Waaraan besteedt u het resterende bedrag van ruim € 413 miljoen op het verdeelartikel in 2026 als de Kamer hiervoor zelf geen bestemming vindt?

Zie het antwoord op vraag 3.

6. Welke grote valuta mee- en tegenvallers hebben zich de afgelopen twee jaar voorgedaan?

Het saldo van mee- en tegenvallers was in 2024 een tegenvaller van € 21,3 miljoen en in 2025 een meevaller van € 270,8 miljoen.

7. Kunt u aangeven hoeveel contracten met in Israël gevestigde defensiebedrijven en leveranciers zijn afgesloten, wat de totale contractwaarde daarvan was en welk bedrag daadwerkelijk is betaald?

Defensie kan niet openbaar in gaan op specifieke overeenkomsten met in Israël gevestigde bedrijven omdat deze commercieel vertrouwelijk zijn. Defensie heeft van 2020 tot en met 2025 in totaal voor ongeveer € 2,2 miljard besteld bij leveranciers uit Israël. In het eerste half jaar van 2026 is voor ruim € 163 miljoen aan overeenkomsten gesloten met in Israël gevestigde bedrijven. Het gaat hierbij om de aanschaf van materieel en het onderhoud daarvan. In zijn algemeenheid geldt dat als een bedrijf uit Israël in beeld is voor de levering van materieel, Defensie zorgvuldig de beschikbaarheid van mogelijke alternatieven toetst, mede in het licht van de motie Teunissen (Kamerstuk 22054, nr. 478). Als geen vergelijkbare alternatieven beschikbaar zijn, dan wel niet tijdig kunnen worden geleverd, kiest Defensie voor het door Israëlische bedrijven geproduceerde materieel. Als op een later moment een alternatief beschikbaar komt, wordt dit meegenomen bij de herbeoordeling van nieuwe contracten voor eventuele vervolgbestellingen (Kamerstuk 36800-X, nr. 82 van 2 september 2026).

8. Kunt u aangeven hoeveel nieuwe contracten in de eerste helft van 2026 zijn gesloten met in Israël gevestigde defensiebedrijven, wat de totale waarde daarvan is en dit uitsplitsen naar contract, leverancier en wapensysteem?

Zie het antwoord op vraag 7.

---

[1] Kamerbrief over financiële en personele doorrekening van de NAVO Capability Targets 2025, Kamerstuk 28 676, nr. 504, 20 mei 2025.

9. Met welke Israëlische bedrijven heeft Defensie momenteel lopende contracten, waaronder Elbit Systems, Rafael en Israel Aerospace Industries, en welke wapensystemen of onderdelen levert ieder bedrijf?

Zie het antwoord op vraag 7.

10. Kunt u per Israëlisch wapensysteem aangeven wat de contractwaarde, contractdatum, looptijd, het reeds betaalde bedrag, het nog te betalen bedrag en de geplande leverdatum zijn?

Zie het antwoord op vraag 7.

11. Wordt bij Nederlandse aanbestedingen vastgelegd of een aangeboden wapensysteem door een leverancier als 'battle-tested' of 'combat-proven' wordt aangemerkt en, zo ja, welke betekenis heeft dergelijke operationele ervaring bij de beoordeling van het systeem?

Het kabinet heeft geen zicht op de precieze wijze waarop de aanwezige kennis binnen de defensie-industrie in andere landen tot stand komt.

12. Kunt u per Israëlisch systeem dat Defensie heeft aangeschaft aangeven of bekend is dat hetzelfde type systeem door de Israëlische krijgsmacht operationeel is ingezet en, zo ja, waar en in welke periode?

Zie het antwoord op vraag 11.

13. Welke toets voert Defensie bij nieuwe contracten met Israëlische defensiebedrijven uit op mensenrechtenrisico's, internationaal recht, integriteitsrisico's en mogelijke betrokkenheid van de leverancier bij controverses, en wie voert deze toets uit?

Voor de aanschaf van al het defensiematerieel in het buitenland is Defensie in principe gehouden aan dezelfde kaders en criteria. De verplichtingen die voortvloeien uit internationale verdragen en afspraken maken hier deel van uit.

14. Hoeveel nieuwe contracten met Israëlische defensiebedrijven verwacht Defensie in 2026 en 2027 nog te sluiten en wat is de geraamde totale waarde daarvan?

Zie het antwoord op vraag 7.

15. Welke lopende contracten heeft Defensie met Elbit Systems en aan Elbit gelieerde ondernemingen en wat is per contract de

waarde, het wapensysteem, de looptijd en het nog uitstaande betalingsbedrag?

Zie het antwoord op vraag 7.